

PRESSMEDDELANDE nr 116/24

Luxemburg den 29 juli 2024

Domstolens dom i mål C-119/23 | Valančius

Tillsättning av domare i unionsdomstolarna: en medlemsstat får, bland de kandidater som finns upptagna på en förteckning upprättad av en nationell grupp av oberoende experter, föreslå en annan kandidat än den kandidat som är högst rankad, under förutsättning att den föreslagna kandidaten uppfyller de krav som föreskrivs i fördragen

En medlemsstat som har inrättat en grupp av oberoende experter med uppgift att utvärdera kandidaterna till ämbetet som domare i Europeiska unionens tribunal och upprätta en förteckning över de kandidater som uppfyller de krav på oavhängighet och förmåga att utöva ämbetet som föreskrivs i fördragen¹, får föreslå en annan kandidat på denna förteckning än den kandidat som är högst rankad, under förutsättning att den föreslagna kandidaten uppfyller dessa krav.

Virgilijus Valančius utnämndes till domare i tribunalen år 2016. Sedan hans mandat löpt ut år 2019 publicerade den litauiska regeringen en inbjudan att lämna in ansökningar till ämbetet som domare i tribunalen och fastställde även ett förfarande för att välja ut en kandidat. I enlighet med detta förfarande upprättade en arbetsgrupp, bestående av huvudsakligen oberoende experter, en förteckning över kandidaterna i fallande ordning efter erhållna poäng. Virgilijus Valančius var den högst rankade kandidaten på denna förteckning. Genom beslut av den 4 april 2022 föreslog den litauiska regeringen den person som var rankad på andra plats på förteckningen som kandidat till ämbetet som domare i tribunalen. Efter att artikel 255-kommittén² lämnat ett negativt yttrande om denna kandidat, föreslog den litauiska regeringen genom beslut av den 19 april 2023 den person som var rankad på tredje plats på förteckningen, det vill säga Saulius Lukas Kalėda, som kandidat till detta ämbete. Genom beslut av den 15 september 2023, vilket antogs efter det att artikel 255-kommittén lämnat ett positivt yttrande, utsåg medlemsstaternas regeringar Saulius Lukas Kalėda till domare i tribunalen.

Virgilijus Valančius väckte talan vid Regionala förvaltningsdomstolen i Vilnius (Litauen) och yrkade att den litauiska regeringens två beslut med förslag på kandidat skulle ogiltigförklaras. Nämnda domstol var osäker på unionsrättens inverkan på nationella förfaranden för förslag på kandidater till ämbetet som domare i tribunalen och beslutade därför att begära förhandsavgörande från EU-domstolen.

I sin dom betonar EU-domstolen att **kravet på oavhängiga domstolar** är ett konkret uttryck för rättsstatens grundläggande värde som kommer till uttryck i artikel 2 FEU. Det är **tillämpligt på såväl unionsnivå, bland annat för tribunalens domare, som på medlemsstatsnivå** för nationella domstolar. Domstolen drar härav slutsatsen att de materiella rekvisit och förfaranderegler som är tillämpliga på utnämning av domare i tribunalen ska göra det möjligt att **utesluta allt rimligt tvivel** hos enskilda rättssubjekt om att **dessa domare uppfyller kraven på oavhängighet och förmåga att utöva ämbetet** som föreskrivs i artikel 19 FEU och artikel 254 FEUF för att tjänstgöra som domare i tribunalen. Det är härvid nödvändigt att **säkerställa integriteten i hela förfarandet för utnämning av domare i tribunalen** och följaktligen för utnämningsförfarandets resultat **i var och en av de tre**

delar som förfarandet består av.

Vad för det första gäller den nationella delen av förfarandet, som innebär att lägga fram förslag på en kandidat till ämbetet som domare i tribunalen, finner domstolen att det i avsaknad av särskilda unionsbestämmelser i detta avseende ankommer på varje medlemsstat att fastställa förfaranderegler för att föreslå en kandidat. Det står följaktligen varje medlemsstat **fritt att föreskriva ett förfarande – eller inte föreskriva ett dylikt förfarande** – för urval av och förslag på en kandidat. Förfaranderegler får emellertid inte ge upphov till rimligt tvivel hos enskilda rättssubjekt om att den föreslagna kandidaten uppfyller de krav som föreskrivs i fördragen. Den omständigheten att representanter för den lagstiftande eller verkställande makten deltar i förfarandet för att utnämna domare kan inte i sig anses ge upphov till sådana tvivel hos enskilda rättssubjekt. Det förhållandet att **ett fristående rådgivande organ deltar** i förfarandet och att det **i nationell rätt föreskrivs en motiveringsskyldighet** kan emellertid bidra till ökad objektivitet i utnämningsförfarandet. Vad gäller de materiella rekvisiten för att föreslå kandidater har medlemsstaterna förvisso ett stort utrymme för att definiera dessa rekvisit. De är inte desto mindre **skyldiga att se till** – oavsett vilka förfaranderegler som väljs – **att de föreslagna kandidaterna uppfyller kraven på oavhängighet och förmåga att utöva ämbetet** som föreskrivs i fördragen.

När en medlemsstat har upprättat ett förfarande för urval av kandidater till ämbetet som domare i tribunalen och en grupp bestående huvudsakligen av oberoende experter inom ramen för detta förfarande har i uppgift att upprätta en förteckning över de kandidater som uppfyller de krav som föreskrivs i fördragen, och såsom en rekommendation ange den högst rankade kandidaten, är enbart det förhållandet att den aktuella medlemsstatens regering beslutat att föreslå en annan kandidat på denna förteckning än den kandidat som är högst rankad inte i sig tillräckligt för att detta förslag ska anses ge upphov till rimligt tvivel om att den föreslagna kandidaten uppfyller dessa krav.

Vad sedan gäller den andra delen av förfarandet för att utse domare i tribunalen, nämligen den del då **artikel 255-kommittén deltar**, preciserar domstolen följande. Inför antagandet av sitt yttrande ska kommittén **kontrollera att den föreslagna kandidaten uppfyller kraven på oavhängighet och förmåga att utöva ämbetet** som föreskrivs i fördragen. Vid sin kontroll får artikel 255-kommittén begära att den regering som har lämnat förslaget ska tillhandahålla ytterligare upplysningar eller andra uppgifter som är nödvändiga för kommitténs överläggningar.

Vad slutligen gäller den tredje delen av utnämningsförfarandet, vilken motsvaras av det **utnämningsbeslut som antas av medlemsstaternas regeringar**, understryker domstolen att **uppgiften att garantera att dessa krav är uppfyllda ankommer också kollektivt på nämnda regeringar**, när de mot bakgrund av yttrandet från artikel 255-kommittén, beslutar att utnämna den kandidat som en av dessa regeringar har föreslagit som domare i tribunalen. När kandidaten väl utnämnts blir vederbörande domare i en unionsdomstol och företräder inte längre den medlemsstat som föreslagit honom eller henne.

PÅPEKANDEN: Begäran om förhandsavgörande gör det möjligt för domstolarna i medlemsstaterna att, i ett mål som pågår vid dem, vända sig till EU-domstolen med frågor om tolkningen av unionsrätten eller om giltigheten av en unionsrättsakt. Domstolen avgör inte målet vid den nationella domstolen. Det är den nationella domstolen som ska avgöra målet i enlighet med EU-domstolens avgörande. Detta avgörande är på samma sätt bindande för de övriga nationella domstolar där en liknande fråga uppkommer.

Detta är en icke-officiell handling avsedd för massmedia och den är inte bindande för domstolen.

[Domen i fulltext och eventuellt en resumé av domen](#) publiceras på webbplatsen CURIA dagen för avkunnandet.

Kontaktperson för press: Gitte Stadler ☎(+352) 4303 3127

Bilder från uppläsningen av domen finns tillgängliga på "[Europe by Satellite](#)" ☎(+32) 2 2964106

Håll dig uppdaterad!

Direktoratet för kommunikation
Enheten för press och information

curia.europa.eu

¹ Enligt artikel 19.2 tredje stycket FEU ska "[d]omstolens domare och generaladvokater samt tribunalens domare ... utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller de villkor som avses i artiklarna 253 och 254 [FEUF] . De ska utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd på sex år." I artikel 254 andra stycket FEUF föreskrivs att "[l]edamöterna av tribunalen ska utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av höga domarämbeten."

² Enligt artikel 255 FEUF ska "[e]n kommitté ... inrättas med uppgift att avge yttrande om kandidaternas lämplighet att utöva ämbetena som domare och generaladvokat i domstolen och tribunalen innan medlemsstaternas regeringar ombesörjer utnämningarna..."